

Метою даного дослідження є розробка концепції музейної виставки «Міфи і символи великих українських міст», що передбачає створення змішаного (гібридного) експозиційного простору на базі Мистецького арсеналу. Проект орієнтований на поєднання традиційних музейних форм (фотографії, макети, архітектурні та історичні матеріали) із цифровими інсталяціями (3D-візуалізаціями, світловими, звуковими, мультимедійними ефектами), що дозволяє створити багатовимірний образ міста.

Генеральна ідея виставки полягає в репрезентації міста як символічного простору, де реальна історія переплітається з міфами та культурними архетипами. Експозиція вибудовується за принципом експозиційної легенди, де кожне місто постає як окремий наративний блок: Київ — як сакральний центр і «місто-засновник», Львів — як простір культурної пам'яті та європейських впливів, Харків — як символ модернізації та інтелектуального розвитку, Одеса — як міфологізований космополітичний порт.

Наукова новизна проекту полягає у використанні експериментального методу експонування, що передбачає залучення інтерактивних технологій, імерсивного середовища та синестетичних ефектів (поєднання візуальних, звукових і навіть ольфакторних елементів). Такий підхід виходить за межі традиційної музейної методики й сприяє формуванню емоційно-чуттєвого досвіду взаємодії з експозицією.

Методологічну основу дослідження становлять міждисциплінарні підходи, зокрема елементи культурологічного, семіотичного та урбаністичного аналізу, а також принципи музейного дизайну та експозиційного моделювання. Важливу роль відіграє концепція «міста як тексту», що дозволяє інтерпретувати архітектуру, історичні події та міфи як знакові системи.

У процесі розробки проекту визначено ключові дизайнерські завдання:

- створення цілісного просторового сценарію виставки;
- інтеграція цифрових технологій у фізичне експозиційне середовище;
- розробка візуальної мови для кожного міста;
- організація світлового, звукового та просторового рішення;
- забезпечення інтерактивності та залучення відвідувача як співучасника експозиції.

Таким чином, запропонований проект спрямований на актуалізацію культурної спадщини українських міст через сучасні музейні практики та створення нових форм комунікації між музеєм і аудиторією.

В. Кащєєва

КОМУНІКАЦІЙНИЙ ДОСВІД МУЗЕЇВ З ПРЕЗЕНТАЦІЇ ТКАЦТВА

V. Kashcheieva

COMMUNICATION EXPERIENCE OF MUSEUMS IN THE PRESENTATION OF WEAVING

Ткацтво — одне із ремесл, яке є багатим джерелом для вивчення людської культури. Ткацькі вироби і всі речові пам'ятки, пов'язані з цим ремеслом, вразливі до зовнішніх факторів і недовговічні, тому потребують спеціальних умов збереження. Експонати містять інформацію про техніку та історію, і для музеїв дуже важливо не лише зберігати і досліджувати її, а й правильно представляти публіці, для передачі давніх форм ремесла. Тому необхідно проводити з відвідувачами певні комунікаційні

заходи, які зацікавляють, навчають і змотивують до подальшого поширення культурних традицій. У даній роботі представлено досвід комунікаційної роботи з теми ткацтва у вітчизняних та зарубіжних музеях.

Фактично в більшості краєзнавчих, етнографічних та історичних музеїв світу представлені вироби з ткацтва, але існують музеї, присвячені виключно ткацтву. Розглянемо приклади традиційної комунікації в музеях. В Україні загалом можна помітити певний тематичний поділ, загальноновживаними є традиційні виставки з екскурсіями, де так чи інакше представлено ткані вироби, рідше знаряддя праці, на які відвідувачі можуть подивитись і послухати екскурсоводів. До прикладу виставки «Самоцвіти рушнікового краю» Музею Кролевецького ткацтва та «Спільний спадок: ткацтво та килимарство» Чернівецького обласного музею народної архітектури та побуту, Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав» і Національного музею народної архітектури та побуту України, «Ремесла, що живуть» Національного музею декоративного мистецтва України. Ці виставки мали на меті ознайомити відвідувачів з певними особливостями і традиціями регіонального ткацтва, показати оригінальні пам'ятки.

У зарубіжних музеях популярним прийомом є поєднання в одній виставці виробів сучасних і давніх майстрів. Подібні виставки відбувались США, а саме в Музеї мистецтва Метрополітен (*The Met*) «Абстракція у мистецтві давнини та сучасності» (*Weaving Abstraction in Ancient and Modern Art*), Національній галереї мистецтва (National Gallery of Art) «Ткані історії» (*Woven Histories*), Центрі текстилю (*Textile Center*) «Про ткацтво» (*On Weaving*). Такий контраст дозволяє простежити історію і розвиток ремесла, а також побачити різницю в уявленні сучасних та давніх людей.

Рідше в українських музеях проводяться лекції з ткацької тематики. У цьому плані слід відзначити лекторії від Олександри Сторчай, кураторки виставки «Вишивка Східного Поділля / дарунок родини Причепіїв» музею Івана Гончара. Теми виступів: «Традиційне народне вбрання Східного Поділля кін. XIX — поч. XX ст.», «Символи і знаки на вишитих рушниках Східного Поділля кін. XIX — поч. XX ст.», «Традиційні головні убори в комплексі вбрання Східного Поділля кін. XIX — поч. XX ст.».

Конференції, присвячені ткацтву, на базі музеїв є доволі рідкісним явищем, особливо в Україні. Але в Музеї тканин та декоративно-ужиткового мистецтва (*Le musée des Tissus et des Arts décoratifs*, Франція) представлено багате розмаїття тем — історія ліонського шовку, шовковий шлях, історія жіночого одягу, історія чоловічого одягу та ін.

У сучасному світі, особливо в провідних музеях Європи і Америки, дедалі звичнішими стають т. зв. «нетрадиційні» способи комунікації з відвідувачами. В українських музеях також можна помітити застосування нових методик. Однією з таких є проведення майстер-класів, напевно, найпоширенішої форми комунікації в музеях, пов'язаних з ремеслами. Це є вдалим елементом для знайомства аудиторії з ужитковим мистецтвом. Такі події можуть бути різних складності і напрямку, щоб підходити і дорослим, і дітям. Наприклад, у музеї ткацтва та килимарства у м. Глиняни проводили майстер-класи для учнів 1–3 класів, де діти навчались виготовляти янголів з кукурудзяного листя. Це цікавий процес, який розвиває творчі здібності і є чудовим спогадом про музей та сприяє поширенню народних рукодільних традицій. Такий самий захід проводили і для дорослих.

Більш складним, як для відвідувачів, так і для робітників, є заходи безпосередньо пов'язані з ткацьким процесом. У музеї ткацтва Державного історико-культурного заповідника «Буша» презентовано повний процес створення ткацьких виробів. Відвідувачі мають можливість власноруч попрацювати за верстатом і відчувати усі тонкощі ткацького процесу. Подібні майстер-класи поширені і за кордоном. Наприклад, на майстер-класі «Ткачі | Ткацтво на кінчиках пальців» (“Les fabricateurs | Le tissage jusqu’au bout des doigts”) у Музеї мистецтв і ремесел (“Musée des Arts et Métiers”, Франція) відвідувачі могли попрацювати над колективним проектом і стати ближчими до предків, познайомившись з давніми традиціями і техніками. Хоча ткацтво є складним процесом, однак його можна вдало інтерпретувати і для найменших відвідувачів. Наприклад, у *згаданому вище* Музеї тканин та декоративно-ужиткового мистецтва *проходили майстер-класи для маленьких дітей, де вони могли відчувати властивості тканини через фізичні взаємодії з сировиною та предметами.*

Отже, «традиційні» методи комунікації музеїв з відвідувачами залишаються поширеними, але набувають і новітніх рис. Для такої прикладної теми, як ткацтво, важливими є наочність і фізична взаємодія, тому популярності набувають майстер-класи, хоча заходів, присвячених саме процесу ткацтва, небагато. Ткацтво є складним і достатньо витратним, в плані фінансів, зайняттям, тому, на жаль, не всі музеї, які займаються даною темою, можуть дозволити собі повноцінні ткацькі майстерні для відвідувачів. Загалом тенденція впровадження нових комунікаційних заходів притаманна закордонним музеям, і в Україні це стає більш загальним.

А. Тібеж

МІЖДЕРЖАВНІ АКТИ УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКОГО СПІВРОБІТНИЦТВА У СФЕРІ КУЛЬТУРИ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

A. Tibezh

INTERGOVERNMENTAL ACTS OF UKRAINIAN-POLISH COOPERATION IN THE FIELD OF CULTURE AND PRESERVATION OF CULTURAL HERITAGE

Українсько-польська співпраця в царині культури є одним із важливих етапів на шляху України до Європейського Союзу (ЄС), а досвід Республіки Польщі засвідчує, що культурна взаємодія та узгодження національного законодавства із правовими нормами ЄС — одна з умов успішного євроінтеграційного поступу. На сьогоднішній день в Україні відбувається активна робота щодо приведення національного законодавства у відповідність до міжнародних (в першу чергу європейських) стандартів. Тому піднята тема є актуальною і потребує дослідження.

Формування нормативно-правової бази українсько-польських відносин у 1990-х рр. стало визначальним чинником розвитку транскордонної співпраці у сфері культури. Після проголошення незалежності України розпочався процес підготовки й підписання міжнародних угод, які мали на меті не лише стабілізацію та зміцнення добросусідських відносин, а й закріплення правових механізмів взаємодії в галузі культури, зокрема, в музейній та пам'яткоохоронній сфері. Одним з перших таких документів став «Договір між Україною і Республікою Польщею про добросусідство, дружні відносини і співробітництво», укладений у травні 1992 р.

Ключові положення цього Договору, які безпосередньо стосуються культурної сфери, закріплені в статті 13. У ній Сторони підтвердили свої наміри розвивати співпрацю в галузях освіти, науки та культури відповідно до положень конвенцій